

CIKLĀ
“SEPTIŅAS MĀSAS”
IZNĀKUŠĀS GRĀMATAS:

SEPTIŅAS MĀSAS

VĒTRU MĀSA

ĒNU MĀSA

PĒRĻU MĀSA

MĒNESS MĀSA

SAULES MĀSA

PAZUDUSĪ MĀSA

ATLANTS. PĀ SOLTA STĀSTS

HARRY WHITTAKER

LUCINDA RILEY

ATLAS

STORY OF PA SALT

HARIJS VITEKERS
LŪSINDA RAILIJA

ATLANTS

PĀ SOLTA STĀSTS

No angļu valodas tulkojusi
Ligita Lanceniece

821.111-31

Ra 312

Lucinda Riley, Harry Whittaker

ATLAS

Copyright © Lucinda Riley Limited, 2023

All rights reserved.

Cover images © TBC; © Shutterstock

Lūsinda Railija, Harijs Vitekers

ATLANTS

PĀ SOLTA STĀSTS

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA

Projekta vadītāja *Una Orinska*

Redaktore *Elga Rusmane*

Korektore *Elīna Vēja*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA,

K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.

Red. nr. T-822.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Ligita Lanceniece, 2023

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2023

ISBN 978-9934-31-960-0

*Šis ir Lūsindas veltījums
viņas lasītājiem visā pasaulē.*

*Es to veltu savai mātei Lūsindai,
kura iedvesmoja mani visos iespējamās veidos.
H. D.*

Priekšvārds

Cienījamie lasītāji!

Vispirms gribu iepazīstināt jūs ar sevi. Mans vārds ir Harijs, un es esmu Lūsindas Railijas vecākais dēls. Varbūt bijāt pārsteigti, ieraugot divu autoru vārdus uz šī ilgi gaidītā romāna vāka, taču pieļauju, ka tā nav.

Neilgi pirms “Pazudušās māsas” iznākšanas 2021. gadā Lūsinda paziņoja, ka “Septiņu māsu” ciklā ir paredzēts vēl pēdējais – astotais – romāns, kurā būs stāstīts par noslēpumaino Pā Soltu. Savās autore piezīmēs septītās grāmatas beigās viņa rakstīja: “Esmu to auklējusi sevī astoņus gadus un nespēju vien sagaidīt, kad beidzot prātā noglabātais tiks uzlikts uz papīra.”

Traģiskā kārtā 2021. gada jūnijā mamma nomira no barības vada vēža, kas viņai tika diagnosticēts 2017. gadā. Jūs varbūt domājat, ka viņai šajā laikā nebija iespējas kaut ko uzrakstīt. Tomēr liktenim ir savi neizdibināmi ceļi. 2016. gadā producentu grupa, kas bija ieinteresēta iegūt “Septiņu māsu” ekranizācijas tiesības, uzaicināja mammu uz Holivudu. Un, kaut gan tolaik bija izdotas tikai trīs grāmatas, viņi ļoti gribēja zināt, kādas būs iecerētā romānu cikla beigas.

Tas piespieda rakstnieci apkopot viņas prātā jau radušos fragmentus, un viņa potenciālajiem producentiem uzrakstīja trīsdesmit lappuses garu dialogu, kas norisinās cikla kulminācijā. Domāju, man

nav vajadzības jūs pārlicināt, ka šīs lappuses, kā jau varēja gaidīt, bija vienkārši nepārspējamās, tajās bija gan drāma, gan spriedze un neziņa. Un arī milzīgs pārsteigums.

Cikla fani jau zina, ka Pā Solts epizodiski parādās katrā grāmatā. Mamma pastāvīgi piedomāja pie šī tēla dzīves notikumu hronoloģiskās secības, veidojot visaptverošu orientieri. Tādējādi viņa “uzlika uz papīra” daudz vairāk, nekā tobrīd iedomājās.

2018. gadā mēs ar mammu kopīgi radījām darbu sēriju bērniem – pavisam četras grāmatas par sargeņģeļiem. Tas bija laiks, kad viņa lūdza mani pabeigt “Septiņu māsu” ciklu, ja nu ar viņu notiek ļaunākais. Mūsu sarunas vienmēr paliks starp mums, bet es vēlos atklāt, ka biju kā drošinājums neparedzētam gadījumam, ko neviens negribēja pieļaut pat domās. Es neticu, ka mamma patiešām domāja, ka nomirs. Vairākas reizes viņai nez kā izdevās nepakļauties zinātnes un dabas likumiem un noturēties galējās robežas šajā pusē. Bet mammā jau vienmēr ir bijis kaut kas no burves.

Pēc viņas nāves man pat prātā neienāca iespēja, ka varētu neturēt viņai doto vārdu. Daudzi ir jautājuši par smago nastu, ko man uzliek šis uzdevums. Kā nekā tika solīts, ka “Atlantā” atklāsies visi noslēpumi, par kuriem lasītāji tik ilgi bija neziņā. Tomēr es šo darbu allaž esmu uzlūkojis kā cieņas apliecinājumu manam vislabākajam draugam, manai varonei. Tāpēc, nē, es nekad neesmu izjutis smagumu, jo šis bija mīlestības darbs. Paredzu, ka kādam noteikti ļoti gribēsies zināt, kuri sižeta pavērsieni ir mammas un kuri – manis izdomāti, taču man nešķiet, ka tas ir svarīgi. Īsāk sakot – stāsts paliek stāsts. Un es zinu, ka grāmatas beigās jūs gūsiet emocionālu gandarijumu. Mamma par to ir parūpējusies.

Lūsindas lielākais sasniegums ir tas, ka vēl neviens nav spējis pareizi uzminēt to noslēpumaino spēku, kas virza notikumus, lai gan ir bijis tūkstošiem teoriju. “Atlants” atalgos visus tos, kuri iemīlēja šo romānu ciklu jau kopš paša sākuma, bet tajā ir arī kāds jauns stāsts (kaut gan tā varonis pastāvīgi ir bijis klātesošs, klusi slēpdamies starp pirmajām 4500 lappusēm). Iespējams, es esmu tikai pacēlis maskējošo plīvuru...

Darbs pie romāna “Atlants. Pā Solta stāsts” ir bijis gan izaicinājums, gan privilēģija. Grāmata ir Lūsindas Railijas atvadu dāvana, ko es ar lielu satraukumu pasniedzu jums.

Harijs Vitekers, 2023

*Jo debess telpā un virs zemes, draugs,
Daudz, par ko zinātne pat nesapņo.*

(Viljams Šekspīrs "Hamlets", tulk. K. Egle)

Tēlu saraksts

ATLANTĪDA

Pā Solts – *māsas adoptējušais tēvs (miris)*
Marina (Mā) – *māsu audzinātāja*
Klodija – *saimniecības vadītāja Atlantīdā*
Džordžs Hofmens – *Pā Solta jurists*
Kristjens – *kapteinis*

MĀSAS D'APLIJĒZAS

Maija
Alija (Alkione)
Zvaigznīte (Asterope)
Sese (Selīna)
Tigija (Taigeta)
Elektra
Merope (iztrūkstoša)

Prologs

Tobolska, Sibīrija, 1925. gads

Dzeldīgs vējš savirpināja sniegu viņu priekšā, un abi zēni saslēja augstāk savu padilušo kažokādas mēteļu apkakli.

– Nāc! – iesaucās vecākais no viņiem. Kaut arī zēnam tikai nupat bija apritējuši vienpadsmit gadi, viņa balsij jau bija parupja, piesmakusi pieskaņa. – Nu jau pietiks. Iesim atpakaļ uz mājām.

Jaunākais, kuram bija tikai septiņi gadi, pacēla salasīto žagaru kauzī un tecēja nopakaļ vecākajam, kurš jau bija gabaliņu viņam priekšā.

Pusceļā bērni saklausīja tādu kā klusu čiepstēšanu, kas skanēja no koku puses. Vecākais zēns apstājās.

– Vai tu arī to dzirdi? – viņš jautāja.

– Jā, – mazākais atteica. Viņam no nastas smaguma sāpēja rokas, un, lai gan abi stāvēja vien īsu mirkli, viņš jau bija sācis drebēt. – Vai varam iet mājās? Esmu piekusis.

– Nečiksti, – vecākais zēns izgrūda. – Es iešu paskatīties. – Viņš aizgāja līdz netālam bērnam un pietupās. Jaunākais negribīgi vilkās viņam nopakaļ.

Abu priekšā bezpalīdzīgi kūņojās sīks zvirbulēns, ne lielāks par rubļa monētu.

– Būs izkritis no ligzdas, – vecākais puika nopūzdamies sacīja. – Vai varbūt... Ieklausies! Abi klusēdami stāvēja sniegā, līdz sadzirdēja spalgu saucienu. – Ahā! Tā ir dzeguze.

– Tas putns no pulksteņa?

– Jā. Bet tas nav draudzīgs radījums. Dzeguze sadēj olas citu putnu ligzdās. Un izšķīlušies dzeguzēni izgrūž pārējos no ligzdas. Tā būs noticis arī šeit.

– Ak nē! – Mazākais zēns pietupās un ar pirkstu viegli noglauda zvirbulēna galviņu. – Viss būs labi, draudziņ, mēs esam pie tevis. – Viņš piecēlās un centās saskatīt ligzdu. – Tā laikam ir ļoti augstu. – Te pēkšņi uz zemes kaut kas nokrakšķēja. Nolaidis skatienu, zēns redzēja, ka otrs puika ir uzminis putnēnam ar zābakā ieauto kāju.

– Ko tu izdarīji?! – viņš šausmās iesaucās.

– Māte nebūtu viņu pieņēmusi. Labāk nogalināt uzreiz.

– Tu to nevari zināt... – Zēna brūnajās acīs sariesās asaras. – Mēs varējām vismaz pamēģināt.

Vecākais ar paceltu roku noraidīja protestus. – Nav jēgas kaut ko mēģināt, ja zini, ka tas ir lemts neveiksmei. Tā ir veltīga laika tērēšana. – Viņš turpināja ceļu lejup pa nogāzi. – Nāc, ejam.

Jaunākais zēns pietupies palūkojās uz beigto putnēnu. – Man žēl, – viņš šņukstēdams čukstēja. – Piedod manam brālim. Viņam ir grūti. Viņš tā negribēja.

Atlanta dienasgrāmata

1928.–1929. gads

1

Buloņa-Bijankūra *Parīze, Francija*

Dienasgrāmata ir dāvana no mesjē Pola Landovska un viņa kundzes. Viņi saka – dāvinot to tāpēc, ka es nerunāju, bet viņi zinot, ka protu rakstīt, un būtu labi, ja es mēģinātu tajā pierakstīt to, par ko domāju. Sākumā viņiem bija licies, ka esmu galīgs muļķis un neko nesajēdzu, un savā ziņā tā varbūt arī bija. Iespējams, viņi vienkārši bija noguruši, tik ilgi dzīvojot man līdās. Tāpat kā es.

To, ka man ir kādas saprāta kripatas, viņi uzzināja, kad palūdza mani kaut ko uzrakstīt. Sākumā viņi gribēja, lai uzrakstu savu vārdu, vecumu un to, no kurienes esmu, bet es jau sen biju ielāgojis, ka šādu faktu pierakstīšana var radīt problēmas, un tās nu gan es piedzīvot vairs nevēlos. Tāpēc apsēdos pie virtuves galda un uzrakstīju pantus no dzejoļa, ko tētis bija man iemācījis. Tās, protams, nebija nekas tāds, kas varētu nodot, no kurienes biju uzradies zem viņu dārza dzīvžoga. Tās nebija arī mans mīļākais dzejolis, bet man šķita, ka vārdi atbilst manam noskaņojumam un ar tiem būs gana, lai parādītu šiem laipnajiem cilvēkiem – viņus liktenis bija man atsūtījis, kad pie durvīm jau klauvēja nāve, – ka es tomēr spēju sazināties. Lūk, šīs rindas.

Es šonakt vēros
mēnesi, un tad

*jau zvaigznes
dzisa.*

*Ir pusē nakts;
iet jaunība,
un gultā viens
es dusu.*

Uzrakstīju šīs rindas franču, angļu un vācu valodā, kaut gan neviens no tām nebija valoda, kurā bērniībā izrunāju pirmos vārdus. (Runāt es, zināms, protu, bet gan uz papīra iemūžinātie, gan arī izrunātie vārdi – īpaši, ja tos saka steigā, – var tikt izmantoti naudas vietā.) Man jāatzīst, ka izbaudīju pārsteiguma pilno skatienu Landovska kundzes sejā, kad viņa lasīja manis uzrakstīto, lai gan tas viņai nepalīdzēja noskaidrot, kas es esmu vai pie kādiem ļaudīm piederu. Kad kalpone Elsa nolika man priekšā bļodiņu ar ēdienu, viņas skatiens vēstīja, ka mani iespējami ātrāk vajadzētu nogādāt turp, no kurienes esmu nācis.

Nerunāšana nav apgrūtinājums. Nu jau būs pagājis vairāk nekā gads, kopš esmu prom no mājām – vienīgajām, kas man bijušas, kopš sevi atceros. No tā laika savu balsi esmu izmantojis tikai galējas nepieciešamības gadījumos.

No vietas, kur rakstu šīs rindas, pa nelielu bērniņu lodziņu var palūkoties ārā. Pirmīt es noraudzījos, kā pa celiņu nāk Landovsku bērni. Viņi atgriezās no skolas un izskatījās smalki savos formas-tēpos – Fransuāzai bija balti cimdi un cepure, ko viņi te dēvē par salmenīcu, bet viņas brāļi bija tērpušies baltā kreklā un sportiska stila žaketē. Kaut arī bieži dzirdēju mesjē Landovski žēlojamies par nau-das trūkumu, lielais nams, iekoptais dārzs un mājas sieviešu skaistās kleitas liecināja, ka viņam jābūt turīgam vīram.

Esmu sakošļājis savu zīmuli. No šī ieraduma tētis centās mani atturēt, apsmērējot rakstāmrīka galu ar dažādām vielām, kam bija briesmīga garša. Reiz viņš man sacīja, ka todien uzziestā viela esot indīga, lai gan tai ir tīkama garša, tāpēc, ja bāzišu zīmuli mutē, es

nomiršu. Bet, kad biju aizdomājies par tēva uzdoto teksta tulkošanu, zīmuļa gals tik un tā atrada ceļu starp manām lūpām. To redzot, tēvs bija iekliedzies, aiz apkakles izvilcis mani ārā un stūķējis man mutē sniegu, bet es to izspļāvu. Es nenomiru, taču kopš tā laika bieži prātoju, vai to visu vajadzētu uztvert kā skarbu tēva joku, lai atradinātu mani no zīmuļa graušanas, vai arī sniegs un spļaušana patiešām izrādījās mans glābiņš.

Lai kā es centos paturēt tēvu atmiņā, kopš mūsu pēdējās tikšanās ir pagājis daudz gadu un viņa tēls pamazām sāk gaist...

Varbūt tā arī ir labāk. Labāk ir aizmirst visu, kas noticis. Gadījumā ja mani spīdzinās, man nebūs, ko teikt. Un, ja mesjē Landovskis un viņa kundze domā, ka es uzticēšos mazajai atslēdžiņai, ko varu noglabāt savā ādas maisiņā, un kaut ko ierakstīšu viņu tik laipni uzdāvinātajā dienasgrāmatā, viņi smagi kļūdās.

– Dienasgrāmatā tu vari pierakstīt jebkuras savas domas un sajūtas, – Landovska kundze bija paskaidrojusi. – Tā ir paredzēta tikai tev, tikai tavām acīm. Es apsolu, ka mēs to neaiztiksim.

Es toreiz pamāju ar galvu, pateicīgi pasmaidīju un tad uzskrēju uz savu istabu, kas atradās bēniņos. Manī nav ticības viņai. No savas pieredzes zinu, cik ātri var salauzt slēdzeni vai aizmirst solījumu.

Zvēru pie tavas mīlotās mātes vārda, ka atgriezīšos pie tevis... Gaidi un lūdz Dievu par mani...

Es purinu galvu, pūloties izdzēst no prāta tēta pēdējos man teiktos vārdus. Bet, kaut arī viss cits, ko vēlos atsaukt atmiņā, aizlido prom no manām smadzenēm gluži kā pieneņu pūkas, šie teikumi paliek tur kā iegravēti.

Dienasgrāmata. Tā ir iesieta ādas vākos, un tai ir lapas no vissmalākākā papīra. Landovskiem tā būs izmaksājusi vismaz vienu franku (tā sauc šīs zemes naudu), un tās uzdāvināšana, manuprāt, bija iecerēta kā izpalīdzības apliecinājums, tāpēc likšu to lietā. Turklāt, lai gan esmu iemanījies nerunāt, sava garā ceļojuma laikā es bieži domāju, vai var notikt tā, ka aizmirstu rakstītprasmi. Tā kā man nebija ne papīra, ne zīmuļa, es izlīdzējos, aukstos ziemas vakaros klusībā skaitot

dzejoļus, ko zināju no galvas, un tad iztēlē rakstot tos uz iedomāta papīra.

Man ļoti patīk tēta vārdi par iztēli – viņš to sauca par durvīm uz iekšējo pasauli –, un, kad neskaitīju dzejoļus, es bieži iegrimu šajā pasaulē, kurai saskaņā ar tēta sacīto nav robežu. Tās lielums esot atbilstošs katra paša vēlmei. Aprobežotiem cilvēkiem iztēle, kā likums, esot visai trūcīga, viņš bija piebildis.

Laiptnie Landovski, vēlēdamies būt mani glābēji, vērsās pie mana ārējā “es”, bet es joprojām turpināju nozust paša iekšējās dzīlēs: cieši aizmiedzu acis un domāju tādas domas, ko nevarēju atļauties uzlikt uz papīra, jo vairs neuzticējos nevienam cilvēkam.

Tāpēc, es nodomāju, tas, ko Landovski izlasīs, ja kāds no viņiem piekļūs manis rakstītajam – un biju diezgan pārliecināts, ka viņi to mēģinās kaut vai tikai ziņkāres dēļ, – būs to notikumu apraksts, kas iesākās dienā, kad, kā jau teicu, biju noskaitījis savu pēdējo lūgšanu.

Patiesībā es varbūt nemaz nebiju to skaitījis; drudzis, izsalkums un pārgurums bija mani tik ļoti nomocījis, ka, iespējams, tikai nosapņoju sevi to darām. Lai nu kā – tā bija diena, kad ieraudzīju visskaistāko sievietes seju pasaulē.

Rakstot īso faktu izklāstu par to, kā skaistā sieviete bija uzņēmusi mani pie sevis, čukstējusi mīļus vārdus un pirmo reizi pēc sazin cik ilga laika atļāvusi man pārļaut nakti iekštelpās, es nodomāju, cik skumja viņa izskatījās, kad pēdējo reizi viņu redzēju. Biju uzzinājis viņas vārdu – Izabella. Saīsināti – Bella. Viņa un Landovska asistents Bruijī (kurš lūdza mani saukt viņu par Lorānu, kaut gan es savā gandrīz vai kurlmēmajā stāvoklī viņu nemaz neuzrunāju) bija neprātīgi iemīlējušies. Un tajā vakarā, kad viņa izskatījās tik skumja, Izabella bija atnākusi atvadīties. Ne vien no manis, bet arī no sava iemīļotā.

Lai arī biju vēl ļoti jauns, biju izlasījis daudz grāmatu par mīlestību. Pēc tēta aiziešanas biju izracies cauri viņa grāmatu plauktiem un uzzinājis daudz neparasta par pieaugušajiem. Sākumā uzskatīju, ka romānos aprakstītais fiziskais akts savā ziņā padara sižetu komisku, bet, kad par to atkārtoti rakstīja autori, kuri, manuprāt, pilnīgi

noteikti nebija humoristi, es sapratu, ka tas viss ir nopietni. Skaidrs, ka par kaut ko *tādu* es dienasgrāmatā nerakstīšu!

Man izlauzās apspiesti smieklī, un es aizsedzu muti ar plaukstām. Tā bija neparasta sajūta, jo smieklī taču ir prieka un laimes izpausme. Dabiska fiziskā ķermeņa reakcija.

– Apžēliņ! – es nočukstēju. Bija dīvaini dzirdēt paša balsi, kas šķīta dobjāka nekā pēdējo reizi, kad biju kaut ko teicis. Te, bēniņos, mani neviens nevarēja izdzirdēt; abas kalpones lejā bija aizņemas ar beršanu un spodrināšanu vai arī mazgāja veļu un izkāra to uz auklas aiz mājas. Tomēr, lai arī neviens nedzirdēja, šādi prieka vai laimes mirkļi nedrīkstēja kļūt par ieradumu, jo, ja reiz es spēju smieties, tas nozīmē, kam man ir balss un es pavisam noteikti varu runāt. Centos pievērsties domām, kas raisa skumjas, un tas nūdien bija savādi, jo biju spējis atklūt līdz Francijai tikai tāpēc, ka iegrimu savā iztēlē un nodevos priecīgām domām. Iedomājos par kalponēm – vakaros cauri plānajai sienai bija saklausāmas abu sarunas. Viņas žēlojās parniecīgo algu, garajām darba stundām, kunkuļainajiem matračiem un auksto bēniņu istabu ziemā. Man gribējās piesist pie sienas un uzkliegt, cik ļoti viņām ir paveicies, ka mūs šķīr šī siena un visiem nav jādzīvo vienā istabā, ka viņām tomēr ir alga, lai cik neliela tā būtu. Un, runājot par viņu auksto istabu ziemā... Es biju lasījis par klimatu Francijā. Kaut gan Parīze (kā biju atklājis, mēs dzīvojam tās nomalē) atrodas valsts ziemeļdaļā, doma par to, ka pāris grādu zem nulles jau ir milzīga problēma, lika man smieties.

Pabeidzu pirmās savas “oficiālās” dienasgrāmatas rindkopas un nolasīju tās, iztēlojoties, ka esmu mesjē Landovskis ar jocīgo bārdiņu un kuplajām ūsām.

Es dzīvoju Buloņā-Bijankūrā. Mani pie sevis pieņēma laipnā Landovsku ģimene. Vecākus sauc mesjē Pols un Amēlijas kundze, un viņiem ir četri bērni: Nadīne (20), Žans Makss (17), Marsels (13) un Fransuāza (11). Viņi visi ir tik jauki pret mani. Viņi stāsta, ka esmu bijis ļoti slims un man vajadzēs krietnu laiku,

lai atgūtu spēkus. Te ir divas kalpones – Elsa un Antuanete – un pavāre Berte. Viņa piedāvā man aizvien vairāk un vairāk savu gardo kūciņu – lai es drusku uzbarotos, viņa saka. Kad viņa pirmo reizi man pasniedza pilnu šķīvi ar tām, es apēdu visas līdz pēdējam kumosam, bet jau pēc piecām minūtēm man kļuva slikti. Mani apskatīt atnākušais dakteris pateica Bertei, ka no nepietiekamā uztura mans kuņģis esot sarāvies un viņai man jādod mazākas porcijas, citādi man atkal kļūs slikti, es pat varot nomirt. Tas, šķiet, Berti ļoti apbēdināja, bet tagad, kad ēdu jau gandrīz normāli, es novērtēju viņas gatavošanas prasmi. Ir kāds cilvēks no personāla, kuru vēl neesmu saticis, bet ģimene par viņu ļoti daudz runā. Viņas vārds ir Evelīna Želsēna, un viņa ir saimniecības vadītāja. Pašlaik viņai ir atvaļinājums un viņa ciemojas pie dēla Lionā.

Mani uztrauc tas, ka šai laipnajai ģimenei manis dēļ nākas tērēt lielu naudu, – viņiem taču jāmaksā par ēdienu, ko apēdu, kā arī par ārsta vizītēm. Es zinu, cik dārgas tās mēdz būt. Man nav ne naudas, ne darba, un es neredzu iespēju, kā varētu šiem cilvēkiem atlīdzināt, jo viņi, protams, nākotnē no manis to gaidīs (un tas arī būtu pareizi). Īsti nezinu, cik ilgi man būs lemts te palikt, bet es centīšos izbaudīt katru dienu šajā skaistajā namā. Es pateicos Dievam par šī nama saimnieku laipnību un katru vakaru lūdzos par viņiem.

Mani zobi iekodās zīmuļa galā, un es apmierināti pamāju ar galvu. Teksts bija uzrakstīts vienkāršā valodā, ar dažām tipiskām kļūdām, lai es līdzinātos parastam desmitgadīgam zēnam. Tas viņiem neatklās, kādu izglītību savulaik esmu ieguvis. Pēc tēta aiziešanas es neatlaidīgi centos turpināt mācīties, kā viņš mani mudināja, bet bez viņa uzraudzības un vadības nekas īpaši labs no tā nebija sanācis.

Izņēmis no vecā rakstāmgalda atvilktnes – pašam sava atvilktne un vieta pie galda man šķita neiedomājama greznība – tīru papīra lapu, es sāku rakstīt vēstuli.

*Landovska darbnīca
Muasona Deroša ielā
Buloņā-Bijankūrā
1928. gada 7. augusts*

Cienījamie Landovska kungs un kundze!

*Vēlos pateikties jums abiem par jūsu dāvanu. Tā ir visskais-
tākā dienasgrāmata, kāda man jebkad bijusi, un es tajā rakstīšu
katru dienu, kā jūs lūdzāt.*

Tāpat pateicos arī par to, ka varu dzīvot pie jums.

Jau grasījos uzrakstīt “Ar cieņu” un apakšā uzvilkt savu parakstu, bet tad aprāvos. Pārlocīju lapu vienreiz, tad vēlreiz un uzrakstīju virspusē viņu vārdus. Rīt nolikšu vēstuli uz sudraba paplātes, kur tiek novietoti pasta sūtījumi.

Lai gan vēl nebiju sasniedzis vietu, uz kuru devos, es atrados tuvu tai. Vēl noejamais gabals salīdzinājumā ar jau pieveikto attālumu bija pielīdzināms gājienam turp un atpakaļ pa Muasona Deroša ielu. Bet es vēl negribēju pamest šo māju. Kā dakteris bija teicis Bertei, man vajadzēja stiprināt ne vien ķermeni, bet arī garu. Ja dakteris vēl nebija to atklājis, es varētu viņam pateikt, ka ļaunākais nav fiziskās sāpes, ko biju izcietis, bet gan bailes, kas vēl aizvien mājāja manī. Abas kalpones bija man sacījušas, ka naktī es esot kliedzis un viņas pamodinājis, – iespējams, viņām jau bija apnicis žēloties par visiem citiem. Savā garajā ceļā es jau biju pie tā pieradis un, juzdamies pārguris, spēju atkal uzreiz aizmigt, bet šeit, siltumā un drošībā, biju kļuvis jūtīgāks. Un bieži vien, kad biju redzējis murgus, es nevarēju aizmigt. Pat nezinu, vai “murgi” ir īstais apzīmējums. Dažkārt mans cietsirdīgais prāts atdzīvināja notikumus, ko patiešām biju savā dzīvē pieredzējis.

Piecēlies un ar dienasgrāmatu rokā aizgājis līdz gultai, es palīdu zem palaga un segas, kas patiesībā man nebija vajadzīga, jo gaiss bija sūtīgs. Iebāzu dienasgrāmatu pidžamas biksēs – tā piekļāvās manas ciskas iekšpusei. Tad noņēmu ādas maisiņu, kas karājās man kaklā,

un ieslīdināju to pie otras ciskas. Garajā ceļā biju iemācījies, ka tā ir vislabākā paslēptuve, kur noglabāt vērtīgas lietas.

Izstiepos uz matrača – arī par to Elsa un Antuanete bija sūdzējušās, taču man gulēšana uz matrača līdzinājās dusēšanai uz eņģeļa spārniem, – aizvēru acis, noskaitīju īsu lūgšanu par tēti un mammu, lai arī kur debesīs viņa būtu, un centos iemigt.

Bet mieru nedeļa kāda doma. Lai kā man negribējās to atzīt, bija vēl kāds iemesls, kāpēc uzrakstīju pateicības vēstuli Landovskiem. Kaut gan zināju, ka man jāturpina ceļš, es vēl nebiju gatavs atteikties no visbrīnīgākās sajūtas, ko šeit baudīju, un tā bija drošība.

2

– Nu, ko teiksi, jaunais cilvēks? – mesjē Landovskis man jautāja, kad lūkojos Dieva Tā Kunga acīs; viena no tām bija gandrīz tikpat liela, cik es. Viņš nupat bija pabeidzis pēdējos darbus, veidojot galvu tam, ko Brazīlijā dēvē par *Cristo Redentor*, bet ko es saucu par Jēzu Kristu. Lorāns Bruijī man pastāstīja, ka statuļa atradīsoties kalna virsotnē kādā pilsētā, ko sauc Riodežaneiro. Kad visas tās daļas tiks samontētas kopā, statuļa sliesies trīsdesmit metru augstumā. Biju redzējis tās miniatūru versiju un zināju, ka brazīliešu (un arī franču) Kristus stāvēs ar izplestām rokām, it kā vēlētos apkampt visu pilsētu, kas plešas tam pie kājām. Ļoti gudra formas izvēle, jo no tāienes var nodomāt, ka tā ir nevis statuļa, bet krusts. Dažas pēdējās nedēļas norisinājās spraigas sarunas un diskusijas, kā vislabāk nogādāt statuļas detaļas kalnā un tur salikt tās kopā. Landovskis raizējās ne tikai par šo galvu, jo viņš strādāja arī pie ķīnieša Suņa Džunšaņa tēla un bija satraucies par to, kā izskatās tā acis. Viņš manā uztverē bija īsts perfekcionists.

Garajās un karstajās vasaras dienās es mēdzu aizzagties uz mesjē Landovska *atelier*, kur paslēpos aiz daudzajiem uz grīdas saliktajiem akmeņiem, kas gaidīja, kad tiem tiks piešķirts kāds veidols. Darbnīcā

allaž bija papildnam mācekļu un asistentu, kuri, līdzīgi Lorānam, vēlējās apgūt kaut nedaudz no tā, ko prata dižais meistars. Vairums no viņiem mani ignorēja, bet Margaridas jaunkundze katru rītu apveltīja mani ar smaidu. Viņa bija tuva Bellas draudzene, tāpēc zināju, ka viņa ir viena no tiem cilvēkiem, kam varu uzticēties.

Kādu dienu mesjē mani atrada un gluži kā tēvs ņēmās rāt, ka neesmu palūdzis atļauju te nākt. Es kratīju galvu un, izstiepis rokas sev priekšā kā aizsargādamies, kāpos atpakaļ uz durvīm. Tad laipnais mesjē atmaiga un paaicināja mani pie sevis.

– Bruijī stāsta, ka tev patīk nolūkoties mūsu darbā. Vai tā ir?

Es pamāju.

– Nu, tad jau nav nekādas vajadzības slēpties. Ja vien apsoli neko neaiztikt, tu esi šeit laipni gaidīts, puis. Man gribētos, kaut paša bērni izrādītu tādu interesi par šo profesiju.

No tā laika es drīkstēju sēdēt pie dēļu galda ar nevienam nevajadzīgu ziepjakmens atlūzu un man bija pašam savī instrumenti.

– Skaties un mācies, puis! Skaties un mācies, – Landovskis mani mudināja. Un es to arī darīju. Bet tas nekādi neuzlaboja manu prasmi darboties ar kalnu un āmuru. Lai kā centos piešķirt akmenim kaut kādu formu, iznākums vienmēr bija viens: šķembu kaudze man priekšā.

– Un tā tad – ko tu teiksi par šo? – Landovskis jautāja, norādīdams *Cristo* virzienā. Es sparīgi māju ar galvu, kā allaž juzdamies vainīgs, ka šis laipnais cilvēks, kurš bija uzņēmis mani savās mājās, vēl aizvien mēģina izdabūt no manis mutisku atbildi. Šīs neatlaidības dēļ viņš bija pelnījis to saņemt, bet es zināju – tiklīdz atvēršu muti, būšu sprukās.

Landovska kundze, zinot, ka māku rakstīt un saprotu citu teikto, nu gādāja, lai man pie rokas allaž būtu papīra lapiņas.

– Lai tad, kad es uzdodu kādu jautājumu, tu varētu uzrakstīt man atbildi, sarunāts? – viņa man sākumā pateica.

Es piekrītoši pamāju. Kopš tā brīža saziņa man bija kļuvusi ļoti vienkārša.